

El lliure mercat s'acosta a les aules

El 14 de febrer els principals sindicats de l'ensenyament públic de Catalunya han convocat una jornada de vaga per a protestar contra la proposta de bases de la llei d'Educació a Catalunya, proposada pel conseller d'Educació, Ernest Maragall. Per als sindicats, la proposta posa en perill el model públic d'ensenyament i obre les portes a la liberalització de la gestió del sistema educatiu.

Algunes propostes del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya encenen els ànims als sectors pedagògics. Concretament, la proposta de crear centres específics per acollir l'alumnat nouvingut, de manera provisional, durant un període d'adaptació i integració. La idea va aixecar fortes crítiques de la comunitat educativa, que considera que la mesura contradiu iniciatives que avui ja s'apliquen, com les aules d'acollida. A més a més, segons les crítiques, la iniciativa també contradiu la filosofia tradicional de l'ensenyament públic a Catalunya, basat en un model d'integració que defuig la segregació dels alumnes — n'és un exemple la immersió lingüística. Una segregació que difícilment pot ser compatible amb la integració dels nouvinguts, si no es troben amb contacte amb més nens. A més a més, les veus crítiques també diuen que abans d'engegar una iniciativa, l'eficiència de la qual està per demostrar, val més potenciar procediments d'integració de l'alumnat nouvingut, com ara de les aules d'acollida, que es van posar en funcionament durant la legislatura anterior.

La iniciativa d'Ernest Maragall, a més a més, també va ser rebutjada pels socis de govern del conseller,

ERC i ICV, que, a banda de compartir les crítiques fetes des de sectors pedagògics, van rebre la mesura per sorpresa. La proposta del conseller va sorgir, segons algunes versions, arran d'una idea assumida per l'Ajuntament de Vic, a instàncies de sectors de l'escola concertada, que més tard Maragall va fer seva, amb el format de la iniciativa en qüestió.

Ara, la proposta no ha estat retirada però, després de la polèmica aixecada, ha entrat en una mena de terra de ningú, tot esperant una sortida en la qual ningú no prengui mal. I més tenint present que aquesta mena de propostes, un cop llançades, poden trobar suport ampli entre els pares d'alumnes i una part del professorat, ja que sonen a solucions per a resoldre de manera expeditiva alguns problemes que se susciten amb l'arribada dels alumnes nouvinguts, quan el curs acadèmic ja s'ha engegat.

Però, deixant de banda aquesta proposta, ara el Departament d'Educació es troba immers en una crisi força més complicada. La proposta de bases per a una llei d'Educació a Catalunya que defensa el Departament d'Educació presenta uns criteris de gestió de l'escola pública que topen de ple amb els que els sindicats de mestres majoritaris defensen i que consideren

que sempre ha seguit l'escola pública a Catalunya. Consideren que el document de la conselleria obre la porta a un procés de privatització de la gestió dels centres educatius públics, que farà créixer les desigualtats socials, per comptes d'atenuar-les. D'aquesta manera, els principals sindicats de l'ensenyament públic a Catalunya, USTEC-STEs, CCOO, ASPEPC-SPS, FETE-UGT i CGT han convocat una jornada de vaga, el dia 14 de febrer. Aquestes organitzacions, en un comunicat conjunt, demanen a la conselleria la retirada de la proposta de bases per una llei d'Educació a Catalunya (LEC). Defensen que "la millora de l'educació pública no passa per una gestió jeràrquica i empresarial de les escoles ni per la lògica del mercat, sinó per un augment seriós de la inversió, que possibiliti abordar tota la problemàtica i les necessitats dels centres i de l'alumnat". Així mateix, consideren que la llei "obre noves vies de privatització de l'educació. Promou formes de gestió privada als centres públics, que podrien passar directament a mans d'entitats varies [...], aposta per una desregulació de les condicions laborals del professorat". Així mateix, consideren que amb les propostes plantejades "l'administració pretén eludir la seva responsabilitat en la marxa de l'ensenyament públic, tot traspasant-la als centres".

"El centre és el centre". El departament, però considera que en cap cas la proposta no significa un procés de privatització, sinó que el document presentat és un "document de base" que explora noves vies de gestió que "s'adaptin de manera més eficient" a les necessitats dels centres. A més, retreuen als sindicats que convoquin una jornada de vaga quan la llei encara no és ferma i el procés de debat és obert.

El conseller d'Educació, Ernest Maragall, defensa la iniciativa com un intent de dotar Catalunya del que és un reclam generalitzat, fer en matèria educativa un "salt cap a l'excel·lència per a poder afrontar amb garanties els reptes de futur". Contra les crítiques dels sindicats, la conselleria considera que la proposta es basa en el que anomena "el triangle virtuós" de "do-

cents, centres, i territori”, a partir del qual l’educació “podrà fer el salt”.

El conseller Maragall defensa que el projecte de llei inclogui l’autonomia de centre, que l’entén en l’àmbit curricular, l’organitzatiu, el de recursos humans i econòmics. “El centre és el centre”, així ho resumia el conseller. És dir, és cada centre qui, amb la futura llei que proposa, decideix en cadascun dels àmbits esmentats.

Però és precisament aquest desplaçament del lloc de decisió cap als centres educatius que ha aixecat la polèmica.

Així, USTEC, el sindicat majoritari, considera que la llei, tal com es proposa, permetrà que entitats privades gestionin l’ensenyament públic. La llei, de fet, permet d’obrir “la possibilitat de formes de gestió indirecta de centres creats per l’Administració de la Generalitat, [...] que preveuen el manteniment de la titularitat del centre per part de l’administració, mentre que entitats diverses s’encarreguen de la gestió del patrimoni i l’organització de recursos”.

Així mateix, aquest sindicat també és crític amb el projecte perquè reforça el paper de l’escola pública concertada, atès que “la llei preveurà que la planificació i l’oferta educativa tingui en compte tota l’oferta que preexisteix de centres educatius privats sostinguts amb fons públics”. Alhora, aquest sindicat considera que al cap de dos anys de l’aprovació del Pacte Nacional Per l’Educació –que aquesta organització no va subscriure, precisament per desacord amb el paper atorgat a l’escola concertada–, s’incompleix el compromís de distribuir equitativament l’alumnat nouvingut, un 85% del qual continua essent matriculat a l’escola pública.

Així mateix, la llei preveuria una gestió descentralitzada en la qual la direcció del centre tindria capacitat també de regulació en l’àmbit curricular i laboral. De manera que, en el segon cas, els sindicats denuncien que hi podria haver una desregulació del marc laboral del personal docent. Aquest temor, a més a més, s’alimenta amb el fet que les bases de la llei preveuen ordenar “la funció pública docent de Catalunya en cossos propis (o altres agrupacions de funcionaris)”

El conseller d'Educació de la Generalitat de Catalunya, Ernest Maragall.

per facilitar “l’adaptació als requeriments educatius i a les necessitats de gestió autònoma dels centres”.

Centres públics de nivell diferent. Per aquest sindicat, la iniciativa, en general, fomenta un tipus de gestió en els centres públics basat en models empresarials, per comptes de basar-se en criteris propis d’un servei social. Així, denuncien una retòrica que respon a aquest principi de caràcter productivista, que s’amaga sota conceptes com “autonomia dels centres”, “gestió professional” o “avaluació de resultats”. Aquesta defensa de la gestió *descentralitzada* –segons el Departament– o *privada* –segons els sindicats– acaba repercutint en el model educatiu mateix, critiquen els sindicats. El concepte d’*autonomia de gestió* implica que el centre pugui cercar recursos econòmics al marge, de manera que això pot significar un filtre si, per exemple, es fa pagar una quota addicional, denuncien els sindicats. Així mateix, la llei podria permetre l’elaboració de currículums propis als centres. Aquesta possibilitat, denuncien, podria respondre més a necessitats basades en criteris

de caràcter empresarial que no pas a necessitats estrictes de caràcter educatiu.

Aquesta autonomia també dona poder empresarial a la direcció del centre. Tot plegat també repercuteix, a parer dels sindicats, en el professorat. La possibilitat de desregularització laboral que aquest sistema podria provocar, amb una direcció reforçada amb poders executius, pot acabar afavorint les relacions basades en la subordinació a l’autoritat del centre, i a l’organització jeràrquica, per comptes d’afavorir el treball en equip, més eficient, segons els professionals.

Tot plegat, adverteixen els sindicats, pot acabar desembocant en un sistema educatiu amb centres públics de categories diferents que, al capdavall, pot acabar jugant contra la igualtat d’oportunitats entre ciutadans. Perquè alguns centres, que aconsegueixin recursos externs, amb projectes pedagògics determinats, amb poca pressió demogràfica d’alumnes nouvinguts, ben segur que acabaran aconseguint *millors resultats* que no pas aquells centres situats en àrees, per exemple, amb alts percentatges de població provinent de la nova immigració, o

Una aula de primària. En l'enfrontament entre sindicats i govern, hi ha soterrada la pugna entre dos models educatius: un d'influència neoliberal i un de contingut més social.

amb una població amb rendes més baixes. Aquest fenomen, que ja passa actualment, amb el sistema proposat pel departament es podria extreure molt més, diuen. Per això, els sindicats consideren que la prioritat, precisament, ha de ser creure en el paper de l'educació com a element clau per a la cohesió social i afavorir la igualtat d'oportunitats entre tots els alumnes, per comptes d'aprofundir el desnivell social, per mitjà de l'augment de recursos en educació, com a element estratègic de país.

Des del departament s'insisteix, per contra, que l'actual govern ha augmentat la inversió en educació, però, en paral·lel, defensen la necessitat de dotar el sistema públic d'eines que li permetin de fer front als nous reptes que planteja la societat i l'economia actual.

Topen dos models. Darrerament, alguns informes han palesat que el sistema educatiu està en un moment delicat a causa dels mals resultats. Aquesta afirmació, però, no és compartida pels sindicats. Consideren que la llei parteix d'una premissa que no és real: que la gestió privada és més eficient que no pas la pública, de manera que per millorar els resultats

de l'ensenyament públic s'aplica la gestió privada. Per contra, els sindicats defensen que tots els informes deixen clar que en el mateix estratègic social, el resultat entre la gestió educativa pública i privada és el mateix. I això, afegeixen, que la xarxa pública assumeix un nombre molt més alt d'alumnes conflictius que no pas la xarxa privada.

A més a més, consideren que cal qüestionar alguns dels sistemes d'avaluació de l'educació, com és el cas dels famosos informes PISA, que darrerament són els que han encès més llums d'alarma sobre la situació del sistema educatiu català i estatal. Aquest informe avalua els sistemes educatius segons els paràmetres de les organitzacions que els impulsen, com ara l'OCDE (Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic), entitats que defensen un valor concret, com el lliure mercat i polítiques afins a algunes organitzacions internacionals com ara el Fons Monetari Internacional (FMI), el Banc Mundial o la UE mateix. De manera que tenen un to liberal accentuat. Així, amb la ponderació que alguns governs occidentals atorguen a aquests informes, aquest element d'avaluació acaba influint, indirecte-

tament, en els continguts educatius. Aquest efecte es produeix quan els subjectes avaluats, en aquest cas, els models educatius dels països, volen aconseguir més bons resultats. De manera que els continguts s'adeqüen als paràmetres i valors que més valora el mètode d'avaluació. L'avaluació, doncs, acaba modificant allò avaluat.

Però deixant de banda l'element de l'avaluació, en l'enfrontament entre els sindicats i el Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya hi ha una pugna entre dos models educatius que també es viu a molts països europeus. Un que considera que l'educació ha de ser un servei indispensable per a la cohesió social, que ha de contribuir a la defensa de la igualtat d'oportunitats entre ciutadans; aquest model entronca amb la tradició que l'escola pública catalana havia mantingut des de la transició. Beu d'institucions com la UNESCO, amb l'informe *Delors*, que defensa la convivència com l'eix bàsic de l'aprenentatge del segle XXI, juntament amb l'ensenyança del "ser, pensar i fer".

Enfront d'aquesta concepció, en alguns països occidentals, cada vegada ha anat prenent més força la visió que l'educació ha d'estar també al servei de les necessitats de l'economia. Aquesta tendència ha estat seguida especialment als EUA i al Regne Unit, durant el mandat de Tony Blair. Segons aquesta percepció, el sistema educatiu ha de ser també un element que ha de produir els recursos (mà d'obra en els seus diversos nivells d'especialització) que requereix l'economia de mercat. Aquesta tradició respon més al criteri econòmicistes d'entitats com les esmentades anteriorment: l'OCDE, l'FMI, el Banc Mundial o l'Organització Mundial del Comerç. En els informes d'aquestes organitzacions, en matèria educativa, s'utilitzen conceptes com "direcció professionalitzada", "gestió descentralitzada", "externalització de recursos", etc. Conceptes que els sindicats remarquen que apareixen, tot, a les bases per a la llei d'Educació a Catalunya, proposada pel conseller d'Educació.

Enric Rimbau